



Christine Dalnoky,

paisatgista

“Els que pretenen acabar un paisatge no tenen en compte que hi haurà esdeveniments imprevistos”

Nascuda el 1956 i graduada per l'Escola del Paisatge de Versalles el 1982, Christine Dalnoky va fundar el seu propi estudi, juntament amb Michel Desvigne, el 1988. Entre les seves obres més recents destaquen l'àrea de Port Marianne, a Montpellier; les estacions de TGV de Valence, Avinyó i Marsella; el controvertit Millennium Park de Londres; el Museu Middelheim d'Anvers, a Bèlgica, i el Museu d'Art Modern Kirchberg, a Luxemburg. A tot això, s'hi han d'afegir diverses actuacions a Lió i a l'aeroport internacional Charles de Gaulle, a París. Tota aquesta activitat encara li ha deixat temps per a la docència i li ha permès col·laborar amb bona part de l'star system de l'arquitectura mundial: Renzo Piano, Richard Rogers, Norman Foster i Jean Nouvel, entre d'altres. L'any 2000, Christine Dalnoky i Michel Desvigne van rebre la medalla d'or de l'Acadèmia Francesa d'Arquitectura

—Vostè ha dit en alguna ocasió que els paisatgistes no transformen el paisatge, que la transformació de veritat ve de les autopistes, del TGV, de les grans infraestructures... Això vol dir que el paper dels paisatgistes és secundari?

Jo no diria secundari, sinó diferent. A França, que és el cas que jo conec, l'ordenació del territori expressa el joc polític i econòmic. El traçat d'una autopista té a veure amb això, i no pas amb el paisatge. Els que s'encarreguen de donar forma a aquest traçat són tècnics i enginyers de l'Estat. Ells són, en més del 80%, els que transformen el paisatge. Per tant, des del punt de vista de la quantitat, som marginals. Això ens pot portar a pensar que no tenim importància i, literalment, podem arribar a patir una depressió. Però, justament, aquesta situació de

marginalitat ens dona molta autonomia, independència i una gran oportunitat per a la creativitat, i aquí és on entren la qualitat i la possibilitat que un espai per ordenar es converteixi en un petit laboratori.

—Aquests grans transformadors del territori de què parlava, no els tenen en compte a vostès, els paisatgistes?

Un cop s'han pres les grans decisions, en els detalls, sí, però, en general, el consideren un treball decoratiu, d'ornamentació. És un treball que mai ha de dificultar les grans decisions. Però jo no em queixo. Vull veure-ho en positiu. Es tracta d'aprofitar les petites oportunitats que ens donen, i així ho fem.

—Vostè ha treballat amb arquitectes molt coneguts, com Richard

Rogers o Norman Foster, entre d'altres. Què ens en pot dir, de la seva relació amb aquestes “estrelles” de l'arquitectura?

Són professionals que estan per damunt de la mitjana. Són realment excepcionals com a persones i apassionants en la seva feina, i precisament per tot això són molt lliures. Al mateix temps, tenen una curiositat immensa i estan molt oberts a escoltar totes les idees noves que se'ls proposen. Des del punt de vista d'un paisatgista, en ser aquests arquitectes gent apassionada per les idees, de vegades ens donen la possibilitat material de fer coses. Per exemple, en el cas d'un petit jardí a París que hem fet en un edifici de Renzo Piano, no és el client qui ens ha pagat, sinó el mateix Renzo Piano, perquè hi estava personalment

interessat. Aquest jardí ha sortit en les publicacions especialitzades i el fet que hi aparegués el nom de Piano l'ha ajudat a ser ben acollit per la crítica. Aquests grans arquitectes –i ho puc dir perquè això també ha passat en altres casos– han estat una mica els nostres patrocinadors.

–Un concepte important en el paisatgisme i en l'urbanisme és el de *terrain vague*. ¿Té dret a existir per ell mateix el *terrain vague* o sempre, en tots els casos, l'hem d'ordenar, urbanitzar, en definitiva, eradicar?

Tenint en compte els problemes de les perifèries urbanes i de les ciutats, crec que deixar un *terrain vague* en una ciutat és inacceptable. I dic més: ningú ho ha d'acceptar.

–Precisament, l'hi deia perquè s'ha creat tota una poesia al voltant del *terrain vague*. Només cal anar a veure algunes exposicions de fotografia...

Sí, sí, és veritat, però és una poesia que m'irrita bastant. Perquè, si ets tu qui hi ha de viure al costat, ja veuràs com un descampat brut, de poètic, no en té res. No m'agrada la poesia de les ruïnes i del malestar. Els responsables de la ciutat no poden deixar aquests terrenys tal qual. Amb això no vull dir que hagin de fer mil accions; de vegades, simplement n'hi ha prou de mantenir net el *terrain vague*. No és el mateix un descampat sense cap mena de cura que tallar les herbes i convertir-lo en un prat. Això, almenys, ja és alguna cosa. Tornant al que deia abans, lloar un espai brut amb una casa abandonada al bell mig, per descriure'l d'alguna manera, és una actitud esnob, per altra banda típicament burgesa.

–Vostè ha parlat de la idea de “paisatge en transformació” en relació amb una actuació en un barri de Lió. Quina és la rellevància d'aquest concepte?

Aquest era un barri molt particular de la ciutat, amb instal·lacions

industrials i logístiques, com magatzems, pàrquings, etc. Totes aquestes infraestructures es traslladen fora de la ciutat i allà hi queda un espai disponible de 150 ha. I aquí ve un problema de dimensions: 150 ha és molt, i només es poden transformar per etapes, en escales de temps molt llargues. Avui, la tendència és anar contra el temps, però, a nosaltres, el temps no ens angoixa. Un arbre amb 15 anys és massa jove, amb 30 comença a estar molt bé. Amb això vull dir que, un cop passats 30 anys, per a un edifici arriba el moment de fer-hi obres; en qualsevol cas, segur que en aquest espai de temps no ha millorat. En canvi, aquestes tres dècades, per al paisatgista juguen a fa-

Nosaltres, els paisatgistes, a diferència dels naturalistes, no reconstruïm un hipotètic paisatge previ, sinó que l'evoquem

vor de la seva obra. El temps és el nostre amic i, com diu el nostre mestre, Michel Corajoud: “El paisatge és l'art de cultivar la paciència.”

–Això suposo que també s'aplica a la ciutat.

És clar. Una ciutat mai està acabada; en certa manera, està viva, com ho està un bosc. No es pot dissenyar cap part de la ciutat amb la voluntat de dir: així serà per sempre. El que cal és dominar l'espai urbà i generar una transformació no de totalitat, sinó basada en una idea clara de cap on es vol tendir, tenint en compte que el temps hi farà la resta. Aquesta és també la força dels paisatgistes: imaginar trossos de ciutat com a organismes vius. El plans que pretenen “acabar” un paisatge no tenen en compte que passaran anys i que en aquests anys hi haurà esdeveniments imprevistos.

–Per fer el Millennium Park de Londres ha calgut fer *tabula rasa* del paisatge anterior, perquè estava tot molt contaminat. On queda, en

alguns casos, com aquest, la menció a la història del lloc?

El paisatgisme no actua amb receptes de cuina. Vull dir que cada vegada cal afrontar amb ulls nous una nova situació. En aquest cas, fer *tabula rasa* ens va preocupar una mica al principi i ens vam arribar a dir: potser hauríem d'haver fet una mica de neoarqueologia; és a dir, investigar com era aquesta zona de Londres abans de les fàbriques. Però, al final, ens vam preguntar si tota aquesta tasca podia tenir algun sentit, perquè no disposàvem de prou informació per reconstruir la imatge del lloc en l'època preindustrial. Al final vam reinventar –aquesta és la paraula– un bosc originari que en realitat no ho era, per-

què no sabíem com era abans el lloc. Per tant, en aquest cas, el criteri geogràfic ha passat per davant de l'històric. Nosaltres, els paisatgistes, a diferència dels naturalistes, no reconstruïm un hipotètic paisatge previ, sinó que l'evoquem tenint en compte l'amplitud de criteris que una evocació inclou. I aquí hem evocat un bosc de ribera anglès.

–En molts dels seus treballs, hi és present l'aigua. Quina importància té per a vostè?

L'aigua és fonamental, perquè, quan impermeabilitzem algun espai, això vol dir que l'aigua de pluja s'ha de recollir i reconduir cap a un altre indret. Això, que pot semblar una banalitat, és fonamental en qualsevol projecte paisatgístic. Aquest és un bon exemple per mostrar que la nostra feina, tot i que es basa en bona part en la creativitat i la imaginació, no pot ignorar algunes obligacions essencials que fan que toquem de peus a terra. ■

Albert Punsola